प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
ऐन २०४५

लालमोहर र प्रकाशन मिति
२०४५/७/२८/१

संशोधन गर्ने ऐन

१. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
(पहिलो संशोधन) ऐन, २०४९ २०५०/२/२७

२०४५ सालका [illegible] २०

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्र[illegible]म्‌ण नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराज मान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्रॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथि परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को
स्थापना र व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : आधारभूत तथा मध्यम स्तरीय प्राविधिक जनशक्ति [illegible] गर्न सुनियोजित रूपमा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमको व्यवस्था तथा सीपको स्तर निर्धारण एवं प्रमाणीकरण गर्नको लागि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को स्थापना र व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम [illegible]बाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले [illegible] ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१.१ यस ऐनको नाम "प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् ऐन, २०४५" रहेको छ ।

१.२ यो ऐन श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ । Ψ ...

२. परिभाषा :

२.१ विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा, –

२.१.१ "सभा" भन्नाले दफा २क बमोजिम स्थापित प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम सभा संझनुपर्छ । ♣

२.१.२ "परिषद्" भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापित प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् संझनुपर्छ । ♣

२.१.३ "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेको नियम वा विनियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनुपर्छ ।

२ क. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम सभाको गठन#

२ क १. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम सभाको गठन देहाय : मा[illegible] ह[illegible] ।

२.क.१.१ शिक्षा, संस्कृति तथा समाजकल्याण मन्त्री वा राज्यमन्त्री	[illegible]यक्ष
२.क.१.२. सभापति, जनसंख्या तथा सामाजिक समिति, प्रतिनिधि सभा	सदस्य
२.क.१.३. सदस्य, राष्ट्रिय या[illegible]	सदस्य
२.क.१.४ स[illegible], ला[illegible]सभा [illegible]	सदस्य
२.क.१.५. स[illegible], [illegible]क्षा सस्कृ[illegible]त तथा समाजकल्याण म[illegible]लय	सदस्य
२.क.१.६ .स[illegible] [illegible]मर्ड[illegible]लय	सदस्य
२.क.१.७. स[illegible] [illegible]म मर्ड[illegible]लय	सदस्य
२.क.१.८. सचिव, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	सदस्य
२.क.१.९. उपाध्यक्ष, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्	सदस्य
२.क.१.१०. शिक्षाध्यक्ष, त्रिभुवन विश्वविद्यायल	सदस्य
२.क.१.११. [illegible]यक्ष, [illegible] भा[illegible]णज्य dxf[illegible]	सदस्य
२.क.१.१२. [illegible]भनभ[illegible]लयहरूका [illegible]	

♣ [illegible] २०४९ द्वारा संशोधित

[illegible] २०४९ द्वारा थप

Ψ २०४५ फाल्गुण १२ गते देखि प्रारम्भ हुने गरी तोकिएको (ने.रा.प. २०४५/११/१२ गतेको)

मनोनित गरेका पांच जना — सदस्य

२.क.१.१३. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीममा विशेष योगदान पुर्याएका व्यक्तिहरूमध्येबाट अध्यक्षले मनोनित गरेका तीन जना — सदस्य

२.क.१.१४. औद्योगिक र व्यापारिक संस्थाहरूका व्यक्तिहरूमध्येबाट अध्यक्षले मनोनित तीन जना — सदस्य

२.क.१.१५. प्रतिनिधि नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान सदस्य

२.क.१.१६. परिषद्का कर्मचारीहरूमध्येबाट श्री ५ को सरकारले तोकेको व्यक्ति — सदस्य - सचिव

२ क.२ सभाका मनोनित सदस्यहरूको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ र पदावधि समाप्त भएपछि निजहरू पुनः मनोनित हुन सक्नेछन्।

२ क ३ सभाको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सभा आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

३. परिषद्को स्थापना ♣

३.१ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमलाई सुव्यवस्थित र स्तरयुक्त गर्न एवं त्यस्ता तालीम दिने विभिन्न निकायहरूको बीच समन्वय कायम गर्न तथा सीपको स्तर निर्धारण एवं प्रमाणीकरण गर्नका लागि एक प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को स्थापना गरिएको छ।

३.२ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को गठन देहाय बमोजिम हुनेछ।

३.२.१ शिक्षा, संस्कृति तथा समाजकल्याण मन्त्री वा राज्य मन्त्री — अध्यक्ष

३.२.२ श्री ५ को सरकारबाट मनोनित व्यक्ति — उपाध्यक्ष

३.२.३ सदस्य, राष्ट्रिय योजना आयोग (जनशक्ति हेर्ने) — सदस्य

३.२.४ सचिव, शिक्षा, संस्कृति तथा समाज कल्याण मन्त्रालय — सदस्य

३.२.५ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीममा विशेष योगदान पुर्याएका व्यक्तिहरूमध्येबाट अध्यक्षले मनोनित गरेका दुई जना — सदस्य

३.२.६. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमसंग सम्बन्धित विभिन्न संघ संस्थाबाट अध्यक्षले मनोनित गरेका दुई जना — सदस्य

३.२.७ परिषद्का कर्मचारीहरूमध्येबाट श्री ५ को सरकारले तोकेको व्यक्ति — सदस्य-सचिव

३.३ श्री ५ को सरकारले आवश्यक देखेमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी परिषद्का सदस्यहरूमा आवश्यक थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ।

३.४ परिषद्ले आवश्यक देखेमा कुनै स्वदेशी वा विदेशी विशेषज्ञ वा सल्लाहकारलाई परिषद्को बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भागलिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

३.५ परिषद्का अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

३.६ परिषद्मा मनोनित सदस्यहरूको पदावधि चार बर्षको हुनेछ र पदावधि समाप्त भएपछि निजहरू पुनः मनोनित हुन सक्नेछन्।

३.७ परिषद्का उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य, अधिकार र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ।

४. परिषद् संगठित संस्था हुने :

४.१ दफा ३ बमोजिम स्थापित परिषद् अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ।

४.२ परिषद्को आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ।

४.३ परिषद्ले व्यक्ति सरह चल-अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले बन्दोवस्त गर्न सक्नेछ।

४.४ परिषद्ले व्यक्ति सरह नालिस उजूर गर्न र परिषद् उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजूर लाग्न सक्नेछ।

५. परिषद्को बैठक र निर्णय :

५.१ परिषद्को बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ।

५.२ परिषद्को कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।

५.३ परिषद्को बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले गर्नेछ। अध्यक्ष र उपाध्यक्ष दुवैको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूले आफूमध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ। ♣

५.४ परिषद्को बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णयात्मक मत दिनेछ।

५.५ परिषद्को निर्णय सदस्य-सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ।

५.६ परिषद्को बैठकसंम्बन्धी अन्य कार्यविधि परिषद् आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

५.(क) सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

सभाको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

५.क.१ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषदलाई मार्गदर्शन दिने।

५.क.२ परिषद्को नीति निर्धारण गर्ने र त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था गर्ने गराउने।

५.क.३ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमको विकास र विस्तार समयानुकूल भए नभएको मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।

५.क.४ परिषद्को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने।

♣ पहिलो संशोधन २०४९ द्वारा संशोधित

♣ पहिलो संशोधन २०४९ द्वारा संशोधित

पहिलो संशोधन २०४९ द्वारा थप

५.क.५ दीर्घकालीन योजना तयार गर्न लगाउने र त्यसको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन लगाउने ।

५.क.६ आवश्यकता अनुसार समिति, उप-समिति वा अध्ययन अनुसन्धान टोली गठन गर्ने गराउने ।

५.क.७ परिषद् अन्तर्गतका कुनै निकाय वा अधिकारीलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

५.क.८ यो ऐन वा यस अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएका अन्य कामहरू गर्ने गराउने ।

६. **परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।**

६.१. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमको विकास गर्नका लागि तोकिए बमोजिमका विभिन्न शिक्षण, प्रशिक्षण र अनुसन्धानको व्यवस्था गर्ने र त्यसको संचालनको व्यवस्था मिलाउने ।

६.२ निजी एवं गैर सरकारी क्षेत्रमा स्थापना वा संचालन हुने प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमको अध्यापन वा संचालनको स्वीकृति दिने र तिनीहरूले पाउने सुविधा र सहयोग सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने ।

६.३ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमका सम्बन्धमा स्वदेशी विदेशी विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थासँग सम्बन्ध कायम गर्ने र स्तरयुक्त शिक्षा वा तालीममा जोड दिने ।

६.४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम सम्बन्धी नीति निर्धारण गरी सभामा स्वीकृतिका लागि पेश गर्ने ।

६.५ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम कार्यक्रमहरूको क्षेत्र र स्तर निर्धारण गर्ने ।

६.६ आधारभूत तहको सीप तथा तालीम संचालन गर्ने र मध्यम स्तरीय जनशक्ति तयार गर्ने ।

६.७ बहु प्राविधिक (पोलिटेक्निक) शिक्षालय स्थापना एवं संचालन गर्ने गराउने ।

६.८ श्री ५ को सरकारको स्वामित्वमा रहेका संगठित संस्था तथा गैरसरकारी संगठित संस्थाद्वारा सीप विकासको निमित्त दिइने व्यावसायिक तालीमको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक निर्धारण समितिले निर्धारण गरे बमोजिम लागू गर्ने गराउने ।

६.९ विभिन्न तालीम सम्बन्धी कार्यक्रमहरू बीच समन्वय कायम गर्ने गराउने ।

६.१० प्राविधिक प्रशिक्षक सम्बन्धी तालीम संचालन गर्ने गराउने ।

६.११ पुनर्ताजगी तालीम सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।

६.१२ प्राविधिक शिक्षालयको क्षेत्रभित्र विभिन्न स्थानमा अल्पकालीन वा घुम्ती तालीम कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रशिक्षण केन्द्रहरू, पाठ्य विषय (ट्रेनिङ्ग प्याकेज) तथा तालीम प्रशिक्षक सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।

६.१३ सीपको वर्गीकरण, परीक्षण तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने .

६.१४ सीप प्रमाणपत्र बनाउने र सीपको स्तर निर्धारण गर्ने ।

६.१५ सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूले सञ्चालन गरी आएका सेवाकालीन तथा पूर्व सेवाकालीन, प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालीम कार्यक्रममा सामन्जस्यल्याई त्यस्ता तालीमहरूको राष्ट्रिय स्तरमा मूल्याङ्कन गरी स्तर निर्धारण गर्ने र मान्यता प्रदान गर्ने ।

६.१६ आधारभूत तथा मध्यम स्तरीय प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्न आवश्यक कार्य गर्ने गराउने ।

६.१७ सभाले पारित गरेको कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

६.१८ राष्ट्रिय, अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रबाट सहयोग जुटाउने र प्राप्त सहयोगको सुव्यवस्थित रूपले परिचालन गर्ने गराउने ।

६.१९ श्री ५ को सरकारलाई प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमका लागि आवश्यक परामर्श दिने ।

६.२० श्री ५ को सरकारको पूर्व स्वीकृति लिई, विदेशी वा अन्तरराष्ट्रिय संघ संस्थासँग, संझौता वा करार गर्ने ।

६.२१ परिषद्को वार्षिक बजेट, प्रगति प्रतिवेदन, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र अन्य प्रतिवेदन स्वीकृत वा अनुमोदन वा जानकारीको लागि सभामा पेश गर्ने ।

६.२२ यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने गराउने ।

७. **समिति, उप-समिति वा कार्यटोली गठन गर्नसक्ने :**

७.१ परिषद्ले आफ्नो काम कारवाही सुचारू रूपले सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यकतानुसार विभिन्न समिति, उप-समिति वा कार्यटोलीहरू गठन गर्न सक्नेछ ।

७.२ समिति, उप-समिति वा कार्यटोलीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

८. **आर्थिक स्रोत जुटाउने अधिकार :** परिषद्ले आफ्नो काम सुचारू रूपले सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक रकमको लागि श्री ५ को सरकारको पूर्वस्वीकृति लिई ऋण लिन, अनुदान प्राप्त गर्न वा अन्य कुनै किसिमबाट आर्थिक स्रोत जुटाउन सक्नेछ ।

९. **कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्था** *

९.१ परिषद्ले आवश्यकतानुसार कर्मचारीहरुका नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

९.२ परिषद्का कर्मचारीको पारिश्रमिक, सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. **परिषद्को कोष :**

१०.१ परिषद्को एउटा छुट्टै कोष हुनेछ, सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् ।

१०.१.१ श्री ५ को सरकारबाट प्राप्त अनुदान,

१०.१.२ श्री ५ को सरकार मार्फत कुनै अन्तर्राष्ट्रिय वा विदेशी संस्थाबाट प्राप्त रकम,

१०.१.३ परिषद्को चल अचल संपत्तिबाट आर्जन हुने रकम,

१०.१.४ परिषद्लाई प्राप्त अन्य कुनै रकम ।

१०.२ परिषद्को सबै रकम परिषद्को नाममा नेपाल राष्ट्र बैङ्क वा कुनै वाणिज्य बैङ्कमा जम्मा गरिनेछ ।

---

* पहिलो संशोधन २०४९ द्वारा संशोधित

१०.३ परिषद्को तर्फबाट गर्नुपर्ने सम्पूर्ण खर्चहरू उपदफा १०.१ : मा्जिमका काेष: ा व्यहोरिनेछ।

१०.४ परिषद्को खाता संचालन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

११. परिषद्को लेखा र लेखापरीक्षण

११.१ परिषद्को लेखा श्री ५ को सरकारको प्रचलित ढाचा र तरीका बमोजिम राखिनेछ।

११.२ परिषद्को लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकको विभाग: ा हु छ।

११.३ श्री ५ को सरकारले चाहेमा परिषद्को हिसाब किताब सम्बन्धी कागजातहरू र अरू नगदी ्जन्सीसमत जा सकि: खत जा भा जा लगा सक छ।

१२ अधिकार प्रत्यायोजन परिषद्ले यस ऐन बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये सबै वा केही अधिकार आवश्यकतानुसार परिष को स् म् त, र-समिति, कार्यटोली, +======= भा क अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

१३. श्री ५ को सरकारले निर्देशन दिन सक्ने श्री ५ को सरकारले प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम तथा सीपको स्तर निर्धारण एवम् प्रमाणीकरण सम्बन्धमा परिषद्लाई आवश्यक निर्देशन ् सक छ।

१४. श्री ५ को सरकारसंग सम्पर्क परिषद्ले श्री ५ को सरकारसंग संपर्क राख्दा शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालयमार्फत राख्नु पर्नेछ।

१५. नियम बनाउने अधिकार यस ऐनको उद्देश्यपूर्तिका लागि श्री ५ को सरकारले आवश्यक ्यमहरू : ा सक छ।

१६. ्भ यम : ा कार परिषद्ले आ नी कार्य संचालनको लागि यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधिनमा रही आवश्यक विनियमहरू बनाउन सक्नेछ।

१७. खारेजी र बचाउ

१७.१ ्र्‌ भ् क tथा व्यावसायिक शिक्षा समिति (गठन) आदेश २०३९ खारेज गरिएको छ र सा ा : मा्जिम ग् त स् म् तका स: हक तथा दायित्व परिषद्मा सर्नेछ।

१७.२ ्र्‌ भ् क tथा व्यावसायिक शिक्षा समिति (गठन) आदेश २०३९ अन्तर्गत भए गरेको सम्पूर्ण काम कारवाही परिषद्बाट भए गरेको मानिनेछ।

•

♣ र् हला स ा २०४९ द्वारा संशोधित